

סיכום כנס "ערבות הדדית" של המעגל השיתופי 29.1.2004

סיכום: אלי ברמן 10.2.2004
טלפון: 03-5301382
פקס: 03-5301387
דוא"ל: shituftk@takam.co.il

כאשר קמו מייסדי הקיבוץ, בשחר המאה העשרים, וחרתו על דיגלם עקרונות של צדק, שיוויון וערבות הדדית - ספק אם העלו בדימונם, אפילו הפרוע ביותר, שהיצירה האנושית היפה והצודקת ביותר עלולה להפוך, לאחר פחות ממאה שנים, לג'ונגל.

סיפוריהם האישיים של 3 חברי קיבוץ, שעלו באוזניהם של 60 משתתפי יום העיון בנושא הערבות ההדדית, שהתקיים באפעל ב- 29.1.04, עלו על הדמיוני והגרוע ביותר שניתן לשער.

רבים אינם זועקים כמותם, את סיפורם, ודמעת העשוקים אין לה כידוע מנחם. סיפורו של אברהם תאשור מקיבוץ אילון, שעבד שנים במפעל ופוטר מעבודתו, ומאז שנת 2000 מנהל מאבק מר להחזירו לתפקידו ומעמדו.

סיפורו המר והכואב של דוד רייס, נכה 100%, מנצר סירני, המציג עצמו כקורבן השינוי בקיבוץ, - וסיפורה של פלורנס איטח-מסיל ממשמרות, שפוטרה מעבודתה בעקבות השינוי ושומרת מאז על זכות הצעקה ועל זכותה להשיב זכויותיה שנגזלו.

שלושה סיפורים מזעזעים של חברים שנפגעו, על לא עוול בכפם, בתהליך השינוי בקיבוציהם, ואין להם מושיע.

בצר להם פנו אל אור ניר, יו"ר עמותת "מענה", שתסייע להם. העמותה הוקמה לפני 7 שנים, כדי לסייע לחבריה לשמור על זכויותיהם. בתהליכי השינוי קיבלה העמותה תפקיד חשוב, ולדברי אור ניר הטלפון אינו מפסיק לצלצל. מאות חברים רשומים בעמותה זו. הפנייה לרשם האגודות של החברים שנפגעו בשינוי אינה עוזרת, לדברי ניר, כי הוא פשוט מתעלם ממרבית הפניות, וכאשר הוא מגיב, תגובתו לא תמיד לעניין. מי שפונה לרשם, מסומן בקיבוץ כ"בוגד", "כ"מלכלך", וכך הולכת ומונצחת "שתיקת הכבשים".

המצב כיום הוא שחברי הקיבוץ אינם נחשבים כמובטלים, ובכל זאת אלה שהיום חסרי עבודה ומובטלים, נדרשים בקיבוץ המופרט לשלם מיסי קהילה, כחבריהם המשתכרים היטב. בנוסף לכך, יש קיבוצים הקונסים את המובטלים, ויש אפילו עדויות על חברים הנאלצים לבחור בין מזון לבין תרופות חיוניות.

רק מאבק מאורגן, שיביא לפסיקה של בית משפט, שתאשר קיום יחסי עובד-מעביד בקיבוץ המתחדש, יכול לסייע למאות החברים, שנפגעו בתהליך השינוי.

המאבק אינו אבוד!

דגי חבוניק, רכז המעגל השיתופי בתנועה הקיבוצית, הדגיש כי המאבק על הערבות ההדדית בקיבוץ המתחדש אינו אבוד. קביעתה של וועדת הסיווג וההחלטה שהתקבלה בוועידת התק"צ בעין החורש מחייבות ערבות הדדית גם בקיבוץ המתחדש. דגי קרא לתנועה לקבוע מיד את גבולות הערבות ההדדית, והצביע על הסכנה בהתחמקות ממשימה זו.

ניצן פלדמן מיזרעאל הדגישה בדבריה כי אי אפשר בלי הערבות ההדדית, והביאה שפע של חומר ממקורות ישראל ומתרבות העמים ביחס לחשיבותה של הערבות ההדדית - מהרמב"ם ועד לפרופ' דוד הרטמן, מעקיבא ארנסט סיימון ואף מקיקרו.

✓ עו"ד גל פלג הירצה בכנס על זכויותיו של החבר בתחום העבודה, וקבע כי הקביעה ההיסטורית, שאין יחסי עובד-מעביד בקיבוץ, אינה בטוחה ומוחלטת כיום, במצב הקיבוץ המתחדש.

הקושי המרכזי בניתוח שאלה חשובה זו, שיש לה משמעויות עצומות לקיבוץ ולחבריו, נובע מהיעדר מקרים שהגיעו לפסיקה ממשית בערכאות. יש אמנם מספר מקרים שהגיעו לפסיקת בתי דין לעבודה, כולל בית הדין הארצי לעבודה, ושם נקבע באופן עמום שאין מניעה שיהיו יחסי עובד-מעביד, אך בכך אין די. השינויים שהתחוללו בקיבוץ מחייבים בחינה מחודשת, ובמשפט שהתנהל בנצרת בתיק של יודפת נגד הביטוח הלאומי נפתח פתח לגבי קיבוצים מסויימים, לפיו ייתכן ויש בהם יחסי עובד-מעביד, אולם גם בתיק זה אין התבטאות מפורשת.

עו"ד לחמן- מסר, המשנה ליועץ המשפטי במשרד המשפטים וחברת הוועדה לסיווג הקיבוץ, פתחה וקבעה שהדבר הטוב ביותר שקרה לקיבוץ, כתוצאה מתהליך שיוך הדירות, הוא שהחלו לעסוק בנושא הערבות ההדדית. בעקבות שינוי הסיווג והרחבתו הוחלט על קשר מחייב בין שיוך לערבות הדדית. ייתכן שבחלק מהקיבוצים זה כבר מאוחר מדי. המדינה, הזהירה לחמן- מסר, לא תדאג להבטיח פנסיה לאותם הקיבוצים. חבל מאוד, הוסיפה, שהתנועה, שעורכת ימי עיון על שיוך הדירות, אינה מקיימת גם כנסים על הערבות ההדדית.

במצב של אפס ערבות הדדית, רשם האגודות השיתופיות רשאי לשנות סיווג הקיבוץ, על כל המשתמע מכך. הוועדה המליצה על קביעת גבולות-מינימום לערבות ההדדית, וזוהי עתה חובת התנועות לקבוע מינימום זה, תוך הקצאת משאבים וזמן למשימה זו. בלי קביעה כזו עלולים הקיבוצים המתחדשים לאבד את הסיווג, להפוך לישובים קהילתיים, תוך הפקרת האוכלוסיות החלשות שלהן.

✓ מצגת: "קיבוצים בעקבות ועדת הסיווג" - מאת עו"ד דוידה לחמן מסר

רו"ח ירון רייכמן, מנכ"ל ברית פיקוח, הירצה בכנס על יכולתו של הקיבוץ לקיים את הערבות ההדדית. בתחילה סקר את התהליך שהוביל למפולת הכלכלית בתנועה ובקיבוציה. חובתו של הקיבוץ לקיים ערבות הדדית, קבע רייכמן, אך עליו להיזהר מאוד שהרצפה לא תהיה גבוהה מדי, כי אחרת כל נושא הערבות ההדדית יקרוס. עוד הציע רייכמן, כי חברים נזקקים בעלי נכסים פרטיים יידרשו לממשם, לפני שיוכלו לפנות לסיוע ממנגנון הערבות ההדדית.

רות להב מניר עוז, יו"ר עמותת "חמד", המגינה על זכויות חברים נכים בקיבוצים, תיארה את הנעשה בתחום זה ופנתה לזרם השיתופי ולמוסדות התנועה הקיבוצית לקבוע, ומהר, את גבולות הערבות ההדדית.

משתתפי הכנס יצאו בהרגשה שרק צעדים מעשיים יבטיחו שהשבר והזעקה, שהדהדו ביום העיון באפעל, לא יחלפו עם הרוח והסערה שבחוץ.

מעוף קיבוץ הסדרת היחסים בין משק לקהילה
התחדשות ושינוי על בסיס שיתופי

📧 ✉️ ☆ 📁 לאתר המעגל והזרם השיתופי 📄 הוסף תגובה